ÇAĞDAŞ SİYASAL AKIMLAR

Editör
Doç. Dr. Yusuf SAYIN

nobel

ÇAĞDAŞ SİYASAL AKIMLAR
Editör: Doç. Dr. Yusuf SAYIN

Yayın No. : 3394
Yönetim Siyaseti ve Kamu Yönetimi No. : 077
ISBN : 978-625-439-368-6
E-ISBN : 978-625-439-369-3
Basım Sayısı : 1. Basım, Mayıs 2021

© Copyright 2021, NOBEL AKADEMİK YAYINCILIK EĞİTİM DANIŞMANLIK TİC. LTD. ŞTİ. SERTİFİKA NO.: 40340
Bu baskının bütün hakları Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.ne aittir. Yayınevinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Nobel Yayın Grubu, 1984 yılından itibaren ulusal ve 2011 yılından itibaren ise uluslararası düzeyde düzenli olarak faaliyet yürütmekte ve yayınladığı kitaplar, ulusal ve uluslararası düzeydeki yükseköğretim kurumları kataloglarında yer almaktadır.

Genel Yayın Yönetmeni : Nevzat Argun -nargun@nobelyayin.com-
Yayın Koordinatörü : Gülfem Dursun -gulfem@nobelyayin.com-

Redaksiyon : Şeyda Nur Karabıyık -seydanur@nobelyayin.com-
Sayfa Tasarım : Samet Tekin -samet@nobelyayin.com-
Kapak Tasarım : Mehtap Yürümez -mehtap@nobelyayin.com-
Baskı Sorumlusu : Yavuz Şahin -yavuz@nobelyayin.com-
Baskı ve Cilt : Atalay Matbaacılık / Sertifika No.: 15689-
Büyük Sanayi 1 Cad. Elif Sok. No.:7/236-237 İskitler / ANKARA

Kütüphane Bilgi Kartı

Sayın, Yusuf.
Çağdaş Siyasal Akımlar / *Editör: Yusuf Sayın*
1. Basım. XXII + 562 s. 16x23,5 cm. Kaynakça var, dizin yok.
ISBN: 978-625-439-368-6
E-ISBN: 978-625-439-369-3
1. Çağdaş Siyasal Akımlar 2. İdeolojiler

Genel Dağıtım

ATLAS AKADEMİK BASIM YAYIN DAĞITIM TİC. LTD. ŞTİ.
Adres: Bahçekapı mh. 2465 sk. Oto Sanayi Sitesi No:7 Bodrum Kat Şaşmaz-ANKARA - siparis@nobelyayin.com-
Telefon: +90 312 278 50 77 - **Faks:** 0 312 278 21 65
E-Satış: www.nobelkitap.com - esatis@nobelkitap.com / www.atlaskitap.com - info@atlaskitap.com

Dağıtım ve Satış Noktaları: Alfa Basım Dağıtım, Arasta, Arkadaş Kitabevi, D&R Mağazaları, Dost Dağıtım, Ekip Dağıtım, Kida Dağıtım, Kitapsan, Nezih Kitabevleri, Pandora, Prefix, Remzi Kitabevleri

ÇAĞDAŞ SİYASAL AKIMLARIN DÜŞÜNSEL VE TARİHSEL TEMELLERİ

Selim Hilmi ÖZKAN

Giriş Yerine…

İnsanlığın başlangıcından günümüze kadarki süreçte, zamansal ve mekânsal değişikliklerle birlikte toplumlar, yaşamsal anlamda teknolojik, yönetim ve egemenlik haklarının kullanımı konusunda veya günümüzün ifadesiyle demokratik yönde hep iyiye doğru değişim göstermişlerdir. Elbette bu değişim zaman içerisinde düz bir düzlemde devam etmemiştir. İnişli-çıkışlı, ilkel veya ileri diyebileceğimiz bir şekilde olsa da genelde hep daha önceki sistemlerden daha iyi yönde bir gelişme kaydetmiştir. Yani toplumlar önceki bir aşamadan sonraki bir aşamaya geri dönülmez bir ilerleme kaydetmişlerdir (Cornforth, 1987: 33). Bu ilerleme teknik ve üretim de olduğu gibi düşünce, yönetim ve hâkimiyetin kaynağı konusunda da gelişme kaydetme şeklinde olmuştur. Elbette bu değişim çok da kolay olmamış; bireyler ve toplumlar bu yolda birçok bedel ödemişlerdir. İşte bu bedel sayesinde genelde ilerleme, bir adım ileri yönde ve gelişme şeklinde olmuştur. Eğer bu gelişme, belirli bir yönde değil de rastlantısal bir yönde olsaydı toplumlar bir önceki pratik uygulamalara dönebilir; kölelik yeniden gelir; kadınlar seçme ve seçilme haklarını kaybedebilir; Avrupalılar veya dünyanın herhangi bir yerinde egemenliği eline geçirenler kendilerini kral veya imparator ilan edebilir/di (Fukuyama, 2016: 108). İlerleme veya bir buluş rastlantısal olsa bile uygun bir zaman ve zemine ihtiyaç duymuştur. Elverişli şartlar oluştuğu zaman gelişme ve değişme yaşanmıştır. Gelinen bu noktada

katkı sağlamıştır. Daha sonra ise milliyetçilikten etkilenen Müslüman unsurlar da imparatorluktan ayrılma ihtiyacı duymuştur (Aydın, 1993: 69, 112). Cumhuriyet dönemine milliyetçilik yeni bir millet inşası amacıyla daha çok ırk temelli bir şekilde uygulanmıştır (Sunar, 2020: 44). Bu dönemde Ziya Gökalp ise etnik temelden ziyade kültürel temelli bir milliyetçilik anlayışını savunmuştur. Bunu savunurken de milliyetçilik temelinde Türklüğün İslam karşıtı gibi gösterilmesine de karşı çıkmıştır. O, millet ülküsünü Türklük, ümmet ülküsünü İslamlık ile özdeşleştirmek istemiştir (Buçukcu, 2020: 326; Aydın, 1993: 212). Buna rağmen 1930'lardan sonra ırk temelli bir milliyetçilik anlayışı egemendir. Bu yaklaşım siyasi düşünceye de yansımıştır. 1960'lardan sonra ise sosyalizmin yükselişi ile birlikte anti-emperyalist bir milliyetçilik düşüncesi egemendir. Kemalizm'in sola kayması, İslamcılığın yeniden yükselmesi milliyetçiliğin sağ kesimde de yükselmesine yol açmıştır (Sunar, 2020: 44). Bu dönemde ortaya attığı fikirler ile dikkat çeken Osman Turan, milli devletlerin doğmasının Fransız devrimi sonrası olmasını kabul eder. Fakat milli duyguların ve milletlerin ortaya çıkmasının Fransız devrimi ile ilişkilendirilmesine karşı çıkar. Çünkü ona göre bilhassa Türklerde millet bilinci Türk tarihinin başlangıcından itibaren vardır (Buçukcu, 2020: 336). Türk tarihi hakkında önemli bir kaynak olan Orhun Abidelerinde "Türk Milleti" kavramı sık geçmektedir. Buda Türklerde millet bilincinin olduğunun en önemli göstergelerindendir. Daha sonraki dönemlerde de bu bilinç devam etmiştir (Taneri, 1997: 88).

Sonuç

İnsanoğlu yaşam mücadelesi boyunca hep iyiye doğru bir arzu duymuş ve bunun yollarını aramıştır. Bu arzunun bir sonucu insanoğlunun daha iyi yaşama yolunda attığı adımlar hep kendi lehine sonuçlanmıştır. Elbette bu kolay bir süreç olmamıştır. Ekonomik ve toplumsal ilerlemeler kadar siyasal kazanımlar da önemlidir. Bilhassa 20. yüzyılda demokratik yönetimlerin yerleşmesi başta olmak üzere toplumlar birçok önemli kazanımlar elde etmiştir. Bu kazanımların elde edilmesinde topluma yön veren düşünürlerin katkısı göz ardı edilmemelidir. Buna rağmen insanlık yönetimsel anlamda demokratik yönde birçok mesafe kaydetmesine rağmen çağdaş dünyada bile halkın kendi kendini yönetmesi fiilen mümkün değildir.

Sanayi inkılabı sonrası toplumların başta üretim ve tüketim olmak üzere birçok alışkanlıkları değişti. Bu alışkanlıkların değişimi ile toplumların ve fertlerin dünyaya bakış açılarında da değişim meydana gelmeye başladı. Sanayi

Devrimi sonrası meydana gelen 1789 Fransız Devrimi ise egemenliğin kavramı ve toplumların egemenliğin kaynağına bakışını değiştirdi. Sanayi Devrimi kadar olmasa da egemenlik anlayışındaki değişimle hiçbir şey eskisi gibi olmadı. Modern toplumsal ilerleme veya demokrasiye geçişle birlikte hâkimiyetin kaynağı konusunda pozitif ve felsefi görüş egemen olmuş ve meşruiyetin kaynağı genelde toplumlara dayandırılmıştır.

Kaynakça

Alatlı, A. (2010). *Batı'ya Yön Veren Metinler.* İstanbul: Kapadokya MYO Yayınları.

Aydın, S. (1993). *Modernleşme ve Milliyetçilik.* Ankara: Gündoğan Yayınları.

Bostancı, N. (1990). *Kadrocular ve Sosyo-Ekonomik Görüşleri.* Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Buçukcu, Ö. (2020). Türkiye'de Milliyetçiliğin Doğuşu ve Gelişmi: İmparatorluktan Küresel Çağa. L. Sunar içinde, *Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce* (Cilt 1, s. 315-351). Ankara: Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Yayınları.

Bulut, H. İ. (2012). Ümmet. *İslam Ansiklopedisi, 42*, 308-309.

Cornforth, M. (1987). *Tarihsel Materyalizm.* İstanbul: El Yayınları.

Demirci, F. (2006). Kadro Hareketi ve Kadrocular. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(15), 35-54.

Demirhan, K. (2014). Yönetimin Sınırlandırılması ve Siyasal Temsil İlkelerinin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 111-120.

Ergül, E. (2016). Jean Bodin'in Devlet Teorisi Üzerindeki Osmanlı Etkisi. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, XX*(1), 303-346.

Fukuyama, F. (2016). *Tarihin Sonu ve Son İnsan.* İstanbul: Profil Yayınları.

Genç, M. (2000). *Osmanlı İmparatorluğunda Devlet ve Ekonomi.* İstanbul: Ötüken Yayınları.

Hobbes, T. (2007). *Leviathan.* (S. Lim, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Kültür Yayınları.

Huntington, S. P. (2018). *Medeniyetler Çatışması ve Dünya Düzeninin Yeniden Kurulması.* İstanbul: Okyanus Yayınları.

Kodaman, B. (2002). *Cumhuriyet'in Tarihi Fikri Temelleri ve Atatürk.* Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları.

Lewis, B. (1997). *İslâm'ın Siyasal Söylemi.* İstanbul: Cep Kitapları.

Mardin, Ş. (1994). *Türkiye'de Toplum ve Siyaset.* İstanbul: İletişim Yayınları.

Mercan, M. H. (2020). Mısır'da İslamcılığın Seyri: Siyasal Düzen Merkezli Bir Analiz. L. Sunar içinde, *Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce* (Cilt 2, s. 111-137). Ankara: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Yayınları.

Merçil, E. (2004). Menşur. *İslam Ansiklopedisi, 29*, 150.

Mevdudî, E.-A. (2016). *Hilafet ve Saltanat.* İstanbul: Hilal Yayınları.

Özakpınar, Y. (2016). *İslam Medeniyeti ve Türk Kültürü.* İstanbul: Ötüken Yayınları.

Saygılı, A. (2014). Jean Bodin'in Egemenlik Anlayışı Çerçevesinde Kralın İki Bedeni Kuramına Kısa bir Bakış. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 63*(1), 185-198.

Sunar, L. (2020). Çağdaş Türk Düşüncesinin Temel Meseleleri, Dönemlendirme ve Tasnif. L. Sunar içinde, *Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce* (Cilt 1, s. 19-59). Ankara: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Yayınları.

Taneri, A. (1997). *Türk Devlet Geleneği.* İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Tekin, O. (2009). Antikçağ'da Kent-Devletleri ve Demokrasi. F. M. Emecen içinde, *Eski Çağ'dan Günümüze Yönetim Anlayışı ve Kurumlar* (s. 1-10). İstanbul: Kitabevi Yayınları.

Ünaltay, A. (1990). *Doğu'da ve Batı'da Din-Devlet İlişkisi* . İstanbul: Endülüs Yayınları.

Yılmaz, A. (2003). *Çağdaş Siyasal Akımlar.* Ankara: Vadi Yayınları.